

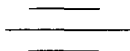
tában. A magyar népdal jellemzői, stílusrétegei. A népdal élete az iskolai közösségben. Énekes népszokások, dramatikus játékok tanítása. Szövegértelmezési gyakorlatok, a szövegértő olvasás fejlesztésének eljárásai. Gyermekversgyűjtemények, gyermekkönyvek, CD-k ismertetése. A hangszeres magyar népzene, népi hangszerek tanításának lehetőségei. A magyar népzene és műzene. A KFR TKF Könyvtárának bemutatása. Olvasásgyakorlási módok, az olvasási kedv ébresztése. Írás- és helyesírástanítás alapjai. Magyar népi gyermekjátékdalok. A népi játékok szerepe ma. Választható fakultációk: gyermekjátéktanulás, népdaltanulás.

Ezt a kezdeményezésünket is tovább szeretnénk folytatni. A gyakorlatra orientált képzés érdeklődést, aktivitást és nagy tetszést váltott ki a hallgatók körében.

A továbbképzés a tanítók módszertani fóruma volt. Az előadások témája, a látogatósok, a fórumok a pedagógia elméletének és gyakorlatának korszerű variációit sorakoztatta fel, felkínálta az alkalmazás lehetőségeit a módszerek kipróbálására, megvalósítására, a pedagógusok szemléletmódjának változtatására.

A továbbképzéshez kapcsolódó szabadidős tevékenységek tapasztalatokat, élményeket nyújtottak, csoportéletet alakítottak, baráti közösségeket formáltak, és további szakmai kapcsolatokat indukáltak.

Meggyőződésünk, hogy így kell ezt csinálni! Vagy másképp? A lehetőségekhez képest minél jobban!

VASS LÁSZLÓ

főiskolai docens

SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar

Szeged

Galaxisról galaxisra

– AZ INTERNETGENERÁCIÓ FELEMELKEDÉSE –

„A médium maga az üzenet.”

Ebben a rövid írásomban DON TAPSCOTT: *Digitális gyermekkor. Az Internetgeneráció felemelkedése. Információs Társadalom kicsiknek és nagyon nagyoknak*. Inforum, Kossuth Kiadó, Budapest, 2001. című művét kívánom bemutatni, esetenként egy-egy mini-kommentárral.

Ez a kötet az interneten íródott. A szerző és csoportja „hat földrészen élő több száz gyermeket és felnőttet vont be a munkába. A könyv elemzését, vázlatának felépítését és szerkesztését olyan kutatói együttes végezte, amely megosztott digitális munkahelyen, elektronikus levelezés és számítógépes konferenciabeszélgetés segítségével dolgozott. A könyv legfőbb forrása a világháló volt” – olvasható bevezetésként (5). A munkában részt vevő gyerekek gyakorlatilag TAPSCOTT társszerzőinek tekinthetők.

A könyv felöleli az internetgeneráció – melynek legidősebb tagjai ma legfeljebb csupán 20-22 évesek – életének valamennyi területét, a kisiskolás kortól egészen a munkaerőpiacon történő megjelenésükig. Sorozatunkat, bár nagyon tanulságos lehetne, nem kívánom terhelni ezzel a panorámkus képpel, itt inkább csak a legnagyobb nemzedék kommunikációjának néhány aspektusára, valamint ismeretszerzésének, tanulásának és tanításának főbb vonásaira szorítkozom.

A szerző radikálisan elkülöníti a televíziózás egyirányú, passzív és aszociális módszereit a digitális média megosztott, interaktivitáson alapuló és központi irányítástól mentes világától, melyben a gyerekek nem nézők, hanem aktív felhasználók. „Mivel az internet a televízió ellentéte, az internetgeneráció sok szempontból a televíziós generáció ellentéte is” (38).

Lassan elpárolog az egykori szülői szaktekintély, azaz az úgynevezett generációs szakadék generációs átfedésbe fordul. Ezt a változást így érzékeli a 15 éves Austin Locke (Ontario, Kanada):

„A civilizáció történetében először fordul elő, hogy a gyermekek tanítják a felnőtteket. A gyerekek ügyesebbek a számítógép kezelésében. A szülők, a tanárok és más felnőttek a gyerekekhez fordulnak információért, segítségért és más, számítógépes dolgokkal kapcsolatban.” (48-49.)

A hálózaton a legkülönbélebb virtuális közösségeket alakítják ki a gyerekek. Társalgásuk szinkron vagy aszinkron. Az előbbi beszélgetőszobákban, az utóbbi fórumokon, hirdetőtáblákon zajlik – moderátor (szülő, tanár, szociális munkás) megfigyelésével vagy a nélkül – szinte teljesen szabadon, de az internetes etikett szabályainak szigorú betartásával. Bárki bármikor beléphet vagy távozhat, közzéteheti a véleményét, kezdeményezhet újabb témát. Közben baráti kapcsolatok szövődnek, gyakran egész kibercsaládok jönnek létre, amelyek éppúgy megjelenítik a csoportképződés és -kapcsolatok sajátosságait, mint a valódi életben. Mégpedig az írott szóra, a szövegre alapozva, mintegy rehabilitálva a verbális nyelv varázsát. Metanyelvi funkcióban szinte új írásrendszer keletkezett, rövidítésekkel, betűszókkal, hangulatjelekkel (smile) stb.

Az internetgeneráció kultúrájának főbb motívumai a következők (vö. 86-99).

- (1) A határozott függetlenségérzet.
- (2) Az érzelmi és értelmi nyitottság.
- (3) A bevonás. Ennek megnyilvánulása a 17 éves Michelle Andrews (Victoria, Ausztrália) alábbi szavai:

„Számomra az internet teljesen másféle, sok kultúrájú világ, ahol majdnem mindenki kijön a másikkal. Olyan messze vagyunk a többi kultúrától, de most már nem érzem így. Az internet máris összekapcsolt bennünket Angliával, Kanadával és az Egyesült Államokkal, és lassan közelebb kerülünk ázsiai szomszédainkhoz.” (88.)

- (4) A szabad kifejezés és a határozott nézetek.
- (5) Az újítás. (A szoftverfejlesztők gyakran kerülnek jelentős lépéshátrányba a gyerekekkel szemben.)
- (6) Az elmélyedés a fejlődésben.
- (7) A kutatás.
- (8) A gyorsaság és az azonnaliság (mert a hipertérben az idő fogalma jószerével értelmezhetetlen).
- (9) Az érzékenység az intézményi érdekekkel szemben.

(10) Az eredetiség (az információforrás hitelessége) és a bizalom. A 13 éves Mike Uttech így foglalja össze erre vonatkozó tapasztalatait:

„Ha egy iskolai feladathoz az internetet kutatási eszközként használod, a bibliográfiában tüntesd fel a weboldal címét, és más, róla szóló információkat, hogy a tanár megnézhesse, ha nem hinnének neked. Ez már megtörtént velem, úgyhogy megkértem, hadd menjek el a média-központba, bemutattam nekik internetes igazolványomat (az iskolai internetezéshez mindenkinek lennie kell ilyen igazolványának), és kinyomtatam az oldalt, majd megmutattam a tanárnak. Legtöbbször ez bejön.” (96.)

A fiatalok médiatermékei közül a *zinek*, a *videozinek* és az *e-zinek* a legnépszerűbbek. Ezek kedvtelésből készültek, különféle tematikájú, magazinszerű kiadványok, művészi alkotások, melyeket hagyományosan vagy hálózaton terjesztenek. Sok szempontból tanulságosak. Szemléltetik például azt, hogy milyenek lennének az iskolai újságok tanári felügyelet nélkül. De megjelenítik azt a mentalitást is, amely megkérdőjelezve a műsor-sugárzó média hierarchikus formáit és monopóliumait, annak a megosztott hatalmi háló-nak a világát képviseli, amelyben az interaktív média az olvasókat írókká, a befogadókat alkotókká, a zárt kommunikációt társadalmi kommunikációvá formálja.

Mentalitásuk alapvonásai: a tolerancia, a másság elfogadása, a kíváncsiság, valamint az önképviselés és az önállóság. Magabiztos, kritikus és ellenkezésre is hajlamos nem-zedék, mert megvannak hozzá az eszközei: „kezüik ügyében van az emberi tudás történelmi tárháza és egyre inkább azok az eszközök (ügynökprogramok), amelyekkel meg tudják találni, amire szükségük van” (112). (Az ügynökprogramok olyan szoftverek, amelyek megismerik a tulajdonosukat, s így személyi asszisztensükké tudnak válni.)

Az új generáció gondolkodására nagy hatást gyakorol(hat) az úgynevezett hipertext, amelyet még a 60-as években DOUGLAS ENGLEBART fejlesztett ki, aki az egeret is fel-találta. A hipertext ugyanis az információfeldolgozás soros, lineáris formáit párhuzamos, nem szekvenciális műveletek folyamatává alakítja, s ezáltal komplex kognitív struktúrák kialakítását teszi lehetővé. ENGLEBART zseniális újítása a World Wide Web előfutárának tekinthető. Sokan vallják (köztük magam is), hogy ez a technika alapvetően megváltoztatta a gondolkodásmódjukat.

TAPSCOTT becslése szerint mára már sok százezer kibergyerek rendelkezik saját honlappal. Webhelyükön gyakran szerveződnek fórumok, különböző klubok stb.

A gazdaság, a vállalatok, a munkahelyek átalakulásával a termelés legfontosabb tényezőjévé a tudásmunka válik. Megváltozik a tanulás is. „Az új média eszközei egy új tanulási modell nagyszerű ígéretét hordozzák magukban – a felfedezésen és részvételen alapuló modellét” (156). A hagyományos modellek egyirányúak és központosítottak, s a közvetítéssel alapulnak. A tanár és a tankönyv felülről „sugározza” az adást a diákoknak – lényegében akkor is, ha számos nagyszerű pedagógus ennél sokkal többet tett a gyerekekért minden korban.

Az oktatás válságát sokan és sokféleképpen értelmezik és magyarázzák. TAPSCOTT szerint (aki egyébként a New Paradigm Learning Corporation elnöke is) az új tanulási paradigma környezete „egészében a web és az internet lesz” (173). Az interaktív tanulásra való áttérés lépéseit a következőképpen vázolja (vö. 174-187).

- (a) Átállás a lineáris tanulásról a hipermédiásra. (Az új generáció információkeze-lése interaktív és párhuzamos, amit a hipertext, az aktív hivatkozások stb. jól tá-mogatnak).

- (b) Átállás az utasításokról a készítésre és a felfedezésre (az instrukcionizmusról a konstrukcionizmusra).
- (c) Átállás a közvetítő, tanárközpontú tanulásról a tanulóközpontúra.
- (d) Az anyag befogadásáról a navigálás és a tanulás tanulására való átállás. A 18 éves Matthew MacDonald (Nova Scotia, Kanada) ekként közelíti meg a tanulással kapcsolatos problémákat:

„A diákokat csak azután bátorítják a nyitott, saját úton járó gondolkodásra, ha már bema-goltak mindent, amit a tanárunk mondott, vagy ami a tankönyvben volt. Addig azonban, ha az ember a saját fejét használja, vagy megkérdőjelez valamit, ami nem látszik helyesnek vagy fon-tosnak, nem jut semmire. Nevetségessé teszik, mert »nem figyel a tanárra«”. (177.)

- (e) Az iskolai tanulásról az élethosszig tartó tanulásra való átállás. (Az „emberiség tudásbázisa évenként megduplázódik”, 178.)
- (f) Átállás a tömeges oktatásról a testre (személyre) szabott tanulásra.
- (g) Átállás a kint okozó tanulásról az érdekes tanulásra, amelynek keretében az ismeretszerzés, a munka és a szórakozás integrálódhat. A 8 éves Christopher Househ (Illinois) elvárása érthető és teljesen jogos:

„Nekem a »digitális korban való felnövekedés« azt jelenti, jól érezzük magunkat tanulás közben.” (179.)

- (h) Végül a közvetítő szerepről a tanár segítő szerepére való átállás.

Az átalakítást, a változtatásokat természetesen a vállalati szféra is végrehajthatja. Érdekében és módjában is áll, különösképpen, ha a tanulás, a munka és a szórakozás így is, úgy is integrálódik. Lett légyen szó alapképzésről vagy éppen felsőoktatásról. A Moto-rola egyeteme például „mostanára hivatalosan is elismert kurzusokat tart az alkalmazottak számára” (185). „Az egyetem mint keret szerepét – véli a szerző – a hálózati jellegű egyetem veszi át.” (187.) A 14 éves Tsipora Mankovsky alighanem jogos igénye ez:

„Mire végzek, szakmai önéletrajzot akarok, nem bizonyítványt!” (190.)

A netgeneráció tagjai testre szabható, multimédiás kiadványokat fognak igényelni, s valós idejű interakciókba kívánnak lépni a szerkesztőségekkel. A kiadóknak alaposan át kell gondolniuk üzletpolitikájukat. A *Szemiotikai szövegtan* 14. kötetében például (szerk. PETŐFI S. JÁNOS – BÉKÉSI IMRE – VASS LÁSZLÓ) egyik-másik irodalomjegyzék jelentős részben aktív hivatkozásokból, linkekből áll, félreérthetetlenül jelezve az eltolódást a hagyományos médiumokról az új felé a tudományos kutatásban is.

Az internetgeneráció ideológiájával kapcsolatban ma még csak feltételezéseket fo-galmazhatni meg. Netti(ni) mindenesetre egy kicsit anyagiásnak látszik, de nem kérkedni – élni akar a javakkal. S miközben álmodoznék róluk, a valóságban és a monitoron is látja a kihívásokat, amelyekkel szembe kell néznie, az AIDS-től a legelvetemültebb terrorig. A 11 éves Rufo Sanchez (Rochester, New York) például így érzékeli világunkat:

„Néha felmerül bennem, hogy bolygónk véres, erőszakos világgá változik a filmek, a vide-ók és a játékok miatt. Néha viszont azt érzem, hogy nagyon okos, felkészült világot alkotunk, ahol az információ internetes megosztása egyre nagyobb teret hódít.” (339.)

Érdeke és célja, hogy jó oktatásban részesüljön, s a tudáshoz hozzáadhassa a saját kompetenciáját, értékeit és felelősségét. Nettinek fontos a többi ember, fontos az egyenlőség, fontos a társadalmi igazságosság (vö. 344 kk.). Linkel, de nem link. Az elidegenedést és az elégedetlenséget igyekszik függetlenségbe, individualizmusba és aktivizmusba fordítani. A digitális forradalom az ő forradalma. A 13 éves Kelly Richards (Calgary, Alberta, Kanada) ilyennek látja:

„Hívhatjuk akár műszaki forradalomnak vagy a gyerekek forradalmának, a lényeg, hogy világszintű forradalomról van szó. Olyan forradalomról, amely a bolygónkon élő minden személy számára előnyös lehet, az emberi lélek forradalma.” (348.)

DON TAPSCOTT angol nyelven 1998-ban megjelent könyvét forgatva – lásd még <http://www.growingupdigital.com> –, s csak futólag tekintve végig azon a bő harminc éven, amióta üzemmémők hallgatóként először szembesül(het)tem a számítógépek virtuális világával, technológiai folyamatokat vezérlő valóságával, úgy tűnik fel, hogy manapság a korábbiaknál is nagyobb szükség lenne a hazai viszonyok áttekintésére, elemzésére és értékelésére, illetőleg a valós idejű tennivalók meghatározására és elvégzésére. A legnagyobb generáció tagjaival közösen, online.

2001. május 17-én, amikor a magyar kancelláriaminiszter bejelentette, hogy elkészült a Nemzeti Információs Társadalom Stratégia, ez a munka – amely szerencsésebb régiókban lényegében már befejeződött – remélhetőleg el is kezdődött. A „remélhetőleg” kifejezés csupán arra kíván utalni, hogy a Nemzeti Információs Társadalom Stratégia nem az első ilyen jellegű dokumentum Magyarországon.

FEKETE ANDREA

német-pedagógia szakos tanár

Noszlopy Gáspár Közgazdasági Szakközépiskola

Kaposvár

Munkaiskola és projektmódszer az idegennyelv-oktatásban

Helyzetkép jelenkorunk nyelvoktatásáról

Az iskolai nyelvoktatás a sok újító törekvés ellenére sem mutatkozik sajnos eredményesnek, a diákok az idegen nyelvet a gyakorlati életben nem tudják használni. Azonban nemcsak a gyakorlati tudás, hanem a papírokkal dokumentálható nyelvtudás is hiányzik, mert igaz, hogy a középiskolások sikeres érettségi vizsgát tesznek egy vagy két idegen nyelvből, azonban a diploma megszerzéséhez szükséges középfokú nyelvvizsga sokak számára szinte teljesíthetetlen követelménynek bizonyul.

Miközben az eredmények igen csekélyek, a módszertan terén dűl a presztízsharc. Rengeteg módszertani elképzelés, részmódszer áll egy időben alkalmazásban és minduntalan gyors irányváltozások szemtanúi lehetünk. Fontos lenne eldönteni, hogy hogyan fejleszthető leghatékonyabban az idegen nyelvű hallás, olvasás, beszéd valamint az írás és